

# **Cursus Torah**

## **(13) Parasjat Waj'chi**

Driebergen, 8 november 2011

Willem J. Ouweneel

# *parasjat Waj'chi ('en [Jakob] leefde')* (Gn 47:28 – 50:26)

Jakob zegent Jozefs zonen en zijn eigen zonen; zijn dood en begrafenis; Jozefs dood

Onderverdeeld:

- |     |                |                      |
|-----|----------------|----------------------|
| I.  | Gn 47:28-49:18 | (1 <sup>e</sup> les) |
| II. | Gn 49:19-50:26 | (2 <sup>e</sup> les) |

# Jakobs levenseinde nadert

47:28 Leeftijd: 147 ( $3 \times 7^2$ ) (vgl. Abraham:  $175 = 7 \times 5^2$ , Isaak  $180 = 5 \times 6^2$ ; Jozef 110 jaar =  $5^2 + 6^2 + 7^2$ )

Vs29v. Jakob laat Jozef zweren: wil bij zijn vaderen (spelonk van Machpela) begraven worden (gelooft in opstanding & messiaanse rijk!)

(Rasji: 'heup' = geslachtsdeel! alles gegrond op de besnijdenis; vgl. 24:2)

Jozef (typologisch: Jesjoea) moet de belofte aan Israël waarmaken!

# Jakobs sterfbed

Vs31: ‘bed’ (*mittah*) of ‘staf’ (*mattèh*, LXX)? vgl. Hb 11:21, ‘hij aanbad [leunend] op het uiteinde van zijn staf’

Jakobs sterfbed hoogtepunt van zijn leven (vgl. contrast met David): hij begon vleeselijk, eindigde geestelijk (vaak omgekeerd! vgl. 7 koningen van Juda)

48:7 (Gn 35:19) Betlehem is het keerpunt geweest in het leven van Jakob/Israël

# Gn 48: De zonen van Jozef

Vs1v. Het einde nadert: Jozef & zonen naar Jakob

Vs3 De aartsvaders kennen alle drie *El Sjaddai*  
(17:1; 28:3; 35:11; 43:14; 49:25) (volgens LXX &  
Ibn Ezra: ‘God de Almachtige’; stam *sj-d-d*)

Let op de overheersende naam ‘Israël’!

Vs5 Manasse & Efraïm erkend als zonen van Jakob  
(‘dubbel deel’ van de eerstgeborene [1Kr 5:1v.!]  
én eerbetoon aan Rachel, vs6); daardoor eigenlijk  
13 zonen (in opsommingen valt er steeds 1 uit)

# Jozefs zonen gezegend

Vs9v. Jakob (bijna) blind, als Isaak (27:1)

- kust en omhelst Jozefs zonen
- Jozef buigt zich dankbaar voor Jakob neer (vgl. Jakob bij Isaaks ‘sterfbed’! Gn 27)
- brengt zonen opnieuw tot Jakob
- Jakob kruist zijn handen en zegent (N.B. ‘herder’, vs15; ‘engel’, vs16): ‘wordt als vissen’ (Rasji, St.vert.) (vgl. ‘zand’ en ‘sterren’)

# De oudste na de jongste

Vs17v. Jozef ‘corrigeert’ zijn vader (zijn enige opgetekende zwakheid: de blinde Jakob ‘ziet’ hier scherper dan de ‘ziener’ Jozef!)

Jakob dacht zeker aan het ‘sterfbed’ van Isaak: toen ook de verkeerde/goede zoon gezegend

jongere Efraïm vóór oudere Manasse (zo 7x in Gn: Kaïn/Abel, Jafet/Sem, Haran/Abram, Ismaël/Isaak, Esau/Jakob, Ruben/Jozef)

# Profetieën van Jakob

- (1) Vs19v: Efraïm groter dan Manasse (vgl. leiders als Jozua, Jerobeam; 10 stammen door de profeten vaak 'Efraïm' genoemd)
- (2) Vs21: terugkeer van Israël naar Kanaän
- (3) Vs22: land voor Jozefs zonen (veroverd door Jakob!? niet in Gn vermeld; of opvatten in toekomstige zin?)
- (4) heel omvangrijk: Gn 49: de profetieën over de 12 zonen



# Jakobs zonen gezegend

Uitgangspunt: 49:1 wat in de ‘laatste dagen’ (Rasji, Nachmanides, Sforno: tijd van de Messias! vgl. vs10) met Israël gebeuren zal gezien vanuit zijn *verantwoordelijkheid*, en wel als gezien in bezit van Kanaän

Vgl. Dt 33: *zegen* over de stammen i.v.m. de Intocht

Toepassing: geschiedenis van ‘de’ mens, zowel van nature als na de tussenkomst van God in Jesjoea

# I. Zonen van Lea: 1. Ruben

Eerstgeborene naar de natuur ('Zie, een zoon!' vgl. Kaïn, Gn 4:1): type van het natuurlijke Israël (Ex 4:22) & van de natuurlijke mens

'Zondeval' van Adam > Israël (Egypte, Sinai)

Aard: onstuimig, onstabiel, onbetrouwbaar

Vgl. Ruben/Simeon/Levi: natuurlijke toestand van de mens: (a) *verdorvenheid* (begeerte), (b) *geweld* (vgl. Gn 3+4: Adam & Kaïn; Gn 6:12v.)

## 2/3. Simeon en Levi (a)

- Ruben: *verdorvenheid (begeerte)*: Israël t.o. de afgoden (Js 40v.)
- Simeon/Levi: rechten van het vlees met *geweld* gehandhaafd (Gn 34:25; Rasji: ook 37:19v.): Israël t.o. de Messias (Js 49-53; vgl. Mt 23:29-36)

Hun ‘raad/vergadering’: rabbijnen: vgl. Nm 16:1 (Leviet Korach); 25:14 (Simeoniet Zimri)

## 2/3. Simeon en Levi (b)

Broeders in het kwade

Verstrooid in Israël: Simeons gebied lag binnen Juda, Levi's 48 steden verspreid over het land (maar dit laatste juist tot zegen! vgl. contrast met Dt 33: daar de nobele taak van Levi: God kan vloek in zegen veranderen)

Profetisch: Israël ten tijde van Rechters (Re 17v.: verdorvenheid, 19-21: geweld)

## 4. Juda (a)

Vs8 *Juda* = ‘lof’! >> David/Salomo (>> vrederijk!)

‘neerbuigen’: vgl. Jozef (Gn 37:7,9)

Vs9 leeuw: vgl. Nm 24:9; Op 5:5 (‘leeuw *uit* Juda’)

leeuw ligt voldaan neer: regering van Salomo (Rasji)

Vs10: 1<sup>e</sup> vervulling in David: kreeg de koninklijke  
‘scepter’ (Rasji: 2Sm 22:41 ‘nek van de vijanden’);  
Israël behield de zwaardmacht (*ius gladii*) tot op  
‘Silo’ (= de Messias)

## 4. Juda (b)

*Silo:*

1. ‘rustbrenger’?
2. ‘rechthebbende’ (lett. ‘hij van wie het is’)?
3. ‘[zijn] heerser’ [= David/Messias]?
4. ‘[zijn] nazaat’ [= David/Messias]?
5. Rabbijnen: ‘totdat [de zon van] Silo komt (= ondergaat)’: Davids huis kwam op na de ondergang van Silo (Jr 7:12,14; 26:6,9)

## 4. Juda (c)

In 6 n.C. ‘week’ de scepter tot op de wederkomst;  
dán zullen alle volken Hem onderworpen zijn

Vs11: ezel = rijdier (Sforno, Targum: vgl. Zc 9:9);  
overvloed aan wijnstokken: beeld van vreugde en  
voeding (vgl. Js 25:6; Jh 2:1-11)

Vs12 ogen: donker *door* wijn, of (Ibn Ezra): donker-  
der *dan* wijn; tanden witter dan melk

Toepassing: op de natuurlijke mens  
(Ruben/Simeon/Levi) volgt Jesjoea (Juda)

# 5. Zebulon

[Zebulon vóór de oudere Issachar genoemd!]

Vs13: *Zebulon* = ‘woonplaats’; zinspeling op Zebulons toekomstige woonplaats (aan de zee, bij de schepen [handel!], in het noorden [Sidon])

Geestelijk: ‘zee’ = volkerenwereld (Js 17:12; Op 17:15); Israël vermengd met de wereld (eerst geestelijk [afgoderij], later letterlijk, na verwerping van de Messias: Diaspora)



## 6. Issachar

Vs14: *Issachar* = ‘loon, huur’ (Gn 30:16,18)

Israël magere pakezel: slaafse onderwerping

Tussen twee ‘lasten’: weigerde Gods juk, aanvaardde dat van de volken; ‘neerliggend’: rust

Rasji (& oudere rabbijnen): Issachar draagt het juk van de Torah om Israël te leren! vgl. 1Kr 12:33

(Toepassing: Zebulon/Issachar beschrijft toestand van Gods volk dat niet leeft uit de Messias)

## II. Zonen van de slavinnen

Let op volgorde:

1. Dan + 4. Naftali: zonen van Bilha
2. Gad + 3. Aser: zonen van Zilpa

Typerend: zonen van de slavinnen komen hier tussen  
Juda & Jozef: geven profetisch Israëls slaafse  
toestand weer tussen de eerste en de tweede komst  
van de Messias (Diaspora)

# 1. Dan (a)

Vs16: *Dan* = ‘rechter’; Lv24:11 eerste godslastering,  
Re 18: eerste afgoderij; macht van Satan te midden  
van het volk (rabbijnse traditie denkt aan Simson)  
(oude traditie: uit Dan stamt de Anti-messias!)

Vs17: slang! vgl. Op 12:9 Satan (in Eden)

Israël hier geen slaaf van de volken meer, maar zelf-  
standig – maar in afval onder de Antichrist! (Jh  
5:43; Mt 12:45)

# 1. Dan (b)

Vs18: Jakob: ‘op uw redding (*j’sjoea!* vgl. Jesjoea) wacht ik, Here’: taal van het getrouwe ‘overblijfsel’ van Israël: machteloos uitzien naar het heil van de Messias (keerpunt in Gn 49!)

(niet: de hemel!! dus niet ‘zaligheid’ [St.vert.], maar de ‘verlossing’ van Israël)

Rasji: vgl. laatste gebed van de Daniet Simson, dat leidde naar Samuël

[einde 1<sup>e</sup> les]

## 2-4. Gad, Aser, Naftali

1. *Gad* = ‘bende’ (Rasji: bende hier = Gad zelf!)

Profetisch verwijst dit naar Assur (Mi 4:14; Hk 3:16),  
waarover Israël uiteindelijk zal zegevieren

2. *Aser* = ‘gelukkig’: overvloed van zegen (vele  
olijfbomen in Aser, Dt 33:24) & koninklijke (!)  
lekkernijen (vgl. de profetes Hanna in Lc 2:36-38)

3. *Naftali* = ‘worsteling’ > vrijlating: de ware vrijheid  
in de Messias (opstanding > vrede-rijk); ‘schone  
woorden’: óf: ‘schone kalveren’

# III. Zonen van Rachel

1. Jozef (dit keer nog niet Efraïm en Manasse als afzonderlijke stammen opgevoerd)
2. Benjamin

Twee messiaanse dubbeltypen:

- (a) *Juda/Jozef* (de uitvoerigste beschrijvingen, die van Juda & Jozef, beide verwijzend naar de Messias!
- (b) *Jozef/Benjamin* (aan de lijdende Jozef ‘toegevoegd’: de ‘Zoon van Gods rechterhand’)

# 1. Jozef (a)

Vs22 vruchtbaarheid tot over de muur (eerste zegen van de Messias is voor de volken?)

Letterlijk ‘zoon’ (Rasji: ‘liefelijke zoon’); Rasjbam: ‘vruchtbare wijnstok’; Sforno: boom die bescherming biedt (aan Jakob & zijn zonen); Nachmanides: de ‘takken’ zijn Efraïm & Manasse

Vs23: hatende ‘boogschutters’: Sforno: de broers, Potifar & vrouw, de schenker

# 1. Jozef (b)

Vs24: God (de Herder, vgl. 48:15) heeft de Messias gesterkt door de opstanding (Rasji e.a.: Jozef zelf hier de herder, de rots van Israël! vgl. Hb 13:20!)

Vs25: gezegend met regen & zonneschijn, water uit de aarde, vruchtbaarheid van mens en vee

Vs26: de zegen v. Jakob voor Jozef hoger dan die van Abr./Isaak: in de verheerlijkte Jesjoea is de zegen voor Israël groter dan de zegen voor de aartsvaders

‘Gewijde’ (*nazir*) Jozef (Dt 33:16): ware nazireeër



## 2. Benjamin

Vs27 verscheurende wolf; Rasji:

- negatief: Re 21 (Benjamin tegen de 11 stammen);
- positief: 1Sm 14:47 (Saul) & Es 2:5 (Mordekai)

Jesjoea ten oordeel (1Ko 15:20-27) (is minder dan  
‘Jozef’: bron van zegen voor Israël & de wereld)

Vgl. Ps 80: de ‘Zoon van de rechterhand’ (vs16,18)  
verscheurt het zwijn (vs14)

# Afsluiting van de zegen

Vs28 voor *allemaal* een zegen, ook voor Ruben/Simeon/Levi, nl. door het openbaren van hun toestand; daardoor de weg geopend tot zegen Jakobs woorden *worden* zegen als zijn zonen er maar naar willen handelen.

Zo het evangelie: zelfs aankondiging van het oordeel een zegen als men er acht op geeft en zich bekeert

# Vijf of zes dieren

|           |                                                                     |
|-----------|---------------------------------------------------------------------|
| Juda:     | rustende leeuw                                                      |
| Issachar: | bonkige ezel                                                        |
| Dan:      | bijtende slang                                                      |
| Naftali:  | losgelaten hinde                                                    |
| Jozef:    | (Willibrordvert. :) jonge stier, (Groot Nieuws Bijbel :) jonge ezel |
| Benjamin: | verscheurende wolf                                                  |

# Jakobs dood

Vs29-32 herhaling van 47:29v. (niet slechts graf in Kanaän, maar in Machpela); geen piramide!

Hoop op opstanding & Messias (vgl. vs18)

Vs31c eerbetoon aan Lea (beter graf dan Rachel!)

Vs33 zat eerst op de rand van het bed (vgl. 48:12); nu klaar om te sterven

‘Verzameld tot zijn volken’ (= voorgeslacht): 4x in Gn: ook 25:8 (Abraham), 17 (Ismaël); 35:29 (Isaak)

# Begrafenis van Jakob

50:1 & 17: Jozef weent 6<sup>e</sup> & 7<sup>e</sup> maal

Vs2v. Jakob gebalsemd als Egyptenaar, begraven als Hebreëer (vs4-6 toestemming Farao)

Vs7-9 grote rouwstoet, alle zonen, zelfs leidende Egyptenaars & soldaten (Midrasj: koningen van Kanaän & vorsten van Ismaël bedreigden de stoet)

Vs13: spelonk 'compleet': zes doden:

Abraham/Sara, Isaak/Rebekka, Jakob/Lea (niet Ismaël, niet Rachel, niet Esau: rabbijnen: hij probeerde 't wel!)

# Angst van de broers

Vs15 na Jakobs dood vrezen de broers alsnog Jozefs wraak (na 17 jaar harmonisch samenleven!)

Vs16-18 doen beroep op Jozefs genade (niet 2x om vergeving voor dezelfde zonde vragen!); noemen een onbekend bevel van Jakob (verzonnen!?)

Vs19-21 Jozef wijst opnieuw op Gods bestiering (vgl. 45:5-9) en troost de broers

Vs22v. Jozef zag nog zijn achterkleinkinderen (Targoom: ‘tussen zijn knieën opgevoed’)

# Jozefs dood

Vs24 profetie van Israëls terugkeer (vgl. 15:13-16)

Vs25 vraagt niet om *directe* begrafenis in Kanaän (als Jakob), laat staan in Machpela (Hb 11:22)

Vs26 zijn begrafenis afhankelijk gemaakt van Israëls bevrijding (in alle komende jaren van slavernij was Jozefs kist een getuigenis dat Israël naar Kanaän zou gaan); zie Ex 13:19; Jz 24:32

[einde 2<sup>e</sup> les]